Приложение №1 к Рабочей программе

МИНИСТЕРСТВО ПРОСВЕЩЕНИЯ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ
Министерство образования и науки Республики Башкортостан
Администрация муниципального района Чекмагушевский район Республики Башкортостан
МБОУ СОШ №1 с.Чекмагуш

РАССМОТРЕНО	СОГЛАСОВАНО	УТВЕРЖДЕНО
Методическим объединением учителей	Заместитель директора по УВР	Директор МБОУ СОШ №1 с.Чекмагуш
____________Саляхова Р.А.	_____________ Гилязова И.Р.	________ Бикмухаметов А.Р.
Протокол №1	Протокол № 1	Приказ № 29
от "22" 07 2023 г.	от "22" 07 2023 г.	от "22" 07 2023 г.

Демо-версия. МБОУ СОШ №1 с. Чекмагуш

Контрольно-измерительные материалы по предмету

Родной (башкирский) язык для 3-4 классов

начального образования

Чекмагуш – 2023

Контроль – тикшереү материалдары

3-сө класс

Инеш яҙма эш.
Минең дуҫым.

Мин Айсыуаҡ менән бер класта уҡыйым. Ул спорт ярата. Дуҫым менән футбол уйнайбыҙ. Ул яҡшы уйнай. Айсыуаҡ – ысын дуҫ.

I сиреккә контроль күсереп яҙыу.
Салауат Юлаев

Салауат Юлаев – башҡорт халҡының данлыҡлы батыры булған. Ул азатлык өсөн көрәшкән. Өфөлә С. Юлаевҡа һәйкәл ҡуйылған. Һәр йыл һайын уның тыуған көнөндә Салауат йыйыны үткәрелә.

Өҫтәлмә бирем:
Баш хәрефтәргә һыҙырға.

2-се сиреккә контроль күсереп яҙыу.
“Ҡәҙерле бүләк”.

Бүләктең ҙуры-бәләкәйе юҡ. Бүләкте ысын йөрәктән, изге теләктәр теләп бирергә кәрәк. Берәй яҡшы китап йә сувенир алырға була. Сәскә лә бик һәйбәт була.

Өҫтәлмә эш:
Башҡорт теленең үҙенсәлекле хәрефтәренә һыҙырға.

3-сө сиреккә контроль күсереп яҙыу.
“Бесәйем”.

Минең бесәйем һоро төҫтә. Уның ҡолаҡтары һаҡ, оҙон мыйыҡтары тырпайып тора. Бесәйемдең йомшаҡ туны ебәк кеүек йылкылдай. Уның тырнаҡтары ҡоростай үткер, күҙҙәре ут кеүек янып тора.

Өҫтәлмә эш:
Текста нисә һөйләм?

IV сиреккә контроль күсереп яҙыу.
“Урман”.

Урман – тирә-яҡҡа йәм бирә, һауаны саф һәм шифалы итә. Ул кешеләрҙе еләк-емештәр, бәшмәктәр менән туйындыра. Хайуандар ҙа бында үҙҙәренә төйәк һәм аҙыҡ таба.

Өҫтәлмә эш:
Икенсе һөйләмгә һыҙырға.

3-сө класс уҡыусыларының туған башҡорт теле буйынса белемдәрен, белгәндәрен (умение) һәм күнекмәләрен баһалау нормалары

Телдән яуаптарҙы баһалау:

Уҡыусыларҙың телдән һөйләүен баһалағанда, уның фонетик, грамматик яғы менән бер рәттән тасуири уҡыуы ла иҫәпкә алына. Телдән һорау формаһында үткәрелә торған күнегеүҙәр һәр дәрестә алып барыла.

Тыңлап аңлау күнекмәләрен баһалау:

1. “тулыһынса аңланы”
2. “өлөшсә аңланы”
3. “аңламаны”

Уҡыусының монологик һөйләүен баһалау:

1. - тәҡдим ителгән тема (рәсем, ситуация) буйынса хикәйә төҙөй белһә;
   - дөрөҫ интонация менән, тулы, эҙмә-эҙлекле итеп, текстҡа баһа биреп, мөнәсәбәтен күрһәтеп һөйләй алһа;
   - тупаҫ булмаған пауза хаталары ебәрелһә лә, **“5”** ҡуйыла.
   2-се класта бәйләнешле һөйләү – 1-2 һөйләм тәшкил итә.
2. - айырым паузалар, 1-2 һөйләм хатаһы яһаһа;

Демо-версия. МБОУ СОШ №1 с. Чекмагуш

- уҡытыусы тарафынан икенән артыҡ булмаған асыҡлаусы һорау бирелһә,”**4**” ҡуйыла
3. - теманың төп йөкмәткеһен асһа;
- 4-6 һөйләү хатаһы ебәрһә;
- уҡытыусы тарафынан икенән артыҡ асыҡлаусы һорау бирелһә йәки уҡытыусы ярҙамынан башҡа йөкткеһен һөйләүҙе башлай(тамамлай) алмаһа, **“3”** ҡуйыла.
4. - һөйләгәндә эҙмә-эҙлеклелек һаҡланмаһа;
- паузаларҙа теүәлһеҙлектәр китһә;
- 6- нан артыҡ һөйләм хатаһы һәм грамматик хата яһаһа, “**2”** ҡуйыла.

Диалогик һөйләмде баһалау:

1. - тейешле темпта дөрөҫ интонация менән һорау ҡуйһа;
- әңгәмәдәшенең һорауҙарына тулы яуап ҡайтарһа, “**5”** ҡуйыла
2. - дөрөҫ һорау биреп, үҙе лә әңгәмәләшенең һорауына яуап бирһә, ләкин һөйләү ваҡытында уҡытыусы ярҙамына мохтаж булһа;
- 2-3 һөйләм хатаһы ебәрһә, **“4”** ҡуйыла.
3. - уҡытыусы ярҙамында ғына һорау бирһә йәки яуап бирһә;
- һорауҙар биргәндә, һүҙҙәр һәм грамматик формалар табыуҙа теүәлһеҙлектәр ебәрһә йәки өйрәнгән теманың бер өлөшөн генә үҙләштерһә;
- 4-5 һөйләм хатаһы ебәрһә, **“3”** ҡуйыла.
4. - әңгәмә ваҡытында ҙур ауырлыҡ менән генә һорау бирһә;
- һорауҙарға үҙ көсө менән яуап бирә алмаһа;
- 6- нан артыҡ хата ебәрһә, “**2**” ҡуйыла.

Балаларҙың уҡыу һәләтлектәрен баһалау

Класс	**һүҙ**
2 класс	10-15
3 класс	15-20
4 класс	20-30

Яҙма эштәрҙе баһалау

Яҙма эштәрҙе тикшергәндә, түбәндәге хаталар төҙәтелә, ләкин баһалағанда иҫәпкә алынмай: 1) мәктәп программаһына индерелмәгән ҡағиҙәгә яҙылыштар; 2) әле үтелмәгән ҡағиҙәгә яһалған хаталар; 3) автор ҡуйған ҡатмарлы пунктуацияға хаталар; 4) механик рәүештә бер хәреф урынына икенсеһен яҙыу (мәҫәлән: ата урынына аша). Диктантҡа билдә ҡуйғанда шулай уҡ хаталарҙың характерына иғтибар итергә кәрәк. Хаталарҙы иҫәпләгәндә тупаҫ булмағандары, йәғни грамоталылыҡты билдәләүҙә өсөн әһәмиәте юҡтары, айырым билдәләнә. Былдай хаталарҙың икеһе берәүгә иҫәпләнә. Түбәндәге хаталар тупаҫ булмаған хаталарға инә: 1) ҡағиҙәләрҙең иҫкәрмәләренә ҡараған хаталар; 2) бәйләү юлы менән яһалған ҡушма яңғыҙлыҡ атамаларҙа ҙур хәрефтең яҙылышына хаталар; 3) бер тыныш билдәһе урынына икенсеһен ҡуйыу; 4) үҙләштерелгән һүҙҙәрҙең ялғауҙары яҙылышына хаталар. Яҙма эш бер генә билдә менән баһалана.
«5» билдәһе — тупаҫ булмаған 1 орфографик, 2 пунктуацион хата булған эшкә,
«4» билдәһе 4 орфографик, 3 пунктуацион йә 1 орфографик, 6 пунктуацион, йә орфографик хатаһыҙ, 7 пунктуацион хатаһы булған яҙма эшкә ҡуйыла. Әгәр хаталар араһында бер типтағылар булһа, 5 орфографик хаталы эшкә лә «4» билдәһе ҡуйырға мөмкин.
«3» билдәһе 6 орфографик, 6 пунктуацион йә 3 орфографик, 9 пунктуацион, хаталы эшкә ҡуйыла. Әгәр эштә өс бер типтағы хата ебәрелһә, 8 орфографик, 8 пунктуацион хаталы эшкә лә «3» билдәһе ҡуйырға мөмкин.
«2» билдәһе 9 орфографик, 9 пунктуацион йә 8 орфографик, 10 пунктуацион хатаһы булған эшкә ҡуйыла.
Хаталар һаны 15 орфографик хатанан да артып китһә, «1» билдәһе ҡуйыу уҡытыусы ҡарамағында.
Әгәр яҙма эштән һуң өҫтәлмә эштәр тәҡдим ителһә, айырым баһалана. Грамматик биремдәрҙе баһалағанда түбәндәгеләрҙе иҫәпкә алыу тәҡдим ителә:
«5» билдәһе бөтә эште лә теүәл йә бер хата булғанда,
«4» билдәһе эштең яртыһынан күберәге дөрөҫ эшләнгәндә,

Демо-версия. МБОУ ООШ №1 с. Чекмагуш

«3» билдәһе яртыһынан әҙерәге дөрөҫ эшләнгәндә,
«2» билдәһе бер эш тә дөрөҫ эшләнмәгәндә ҡуйыла.
Дөйөм иҫкәрмә:
Бер типтағы һәм бер ҡағиҙәгә ҡараған хаталарҙы төркөмләп һанау ҡаралған.

Сәләмәтлеге сикләнгән һәм башҡорт телен насар белгән уҡыусыларға контроль күсереп яҙыу өсөн текстар.

Инеш яҙма эш.
Минең дуҫым.

Мин Айсыуаҡ менән бер класта уҡыйым. Дуҫым менән бергә уйнайбыҙ. Айсыуаҡ – ысын дуҫ.
Өҫтәлмә бирем:
Башҡорт теленең үҙенсәлекле хәрефтәренә һыҙырға.

I сиреккә контроль күсереп яҙыу.
Салауат Юлаев.

Салауат Юлаев – башҡорт халҡының данлыҡлы батыры булған. Ул азатлык өсөн көрәшкән.
Өҫтәлмә бирем:
Баш хәрефтәргә һыҙырға.

2-се сиреккә контроль күсереп яҙыу.
“Кәҙерле бүләк.”

Бүләктең ҙуры-бәләкәйе юҡ. Бүләкте ысын йөрәктән, изге теләктәр теләп бирергә кәрәк.
Өҫтәлмә эш:
Башҡорт теленең үҙенсәлекле һуҙынҡыларына һыҙырға.

3-сө сиреккә контроль күсереп яҙыу.
“Бесәйем.”

Минең бесәйем һоро төҫтә. Уның ҡолаҡтары һаҡ, оҙон мыйыҡтары тырпайып тора.
Өҫтәлмә эш:
Текста нисә һөйләм?

IV сиреккә контроль күсереп яҙыу.
“Урман.”

Урман – тирә-яҡҡа йәм бирә, һауаны саф һәм шифалы итә. Ул кешеләрҙе еләк-емештәр, бәшмәктәр менән туйындыра.
Өҫтәлмә эш:
Икенсе һөйләмгә һыҙырға.

Сәләмәтлеге сикләнгән һәм башҡорт телен насар белгән 3-сө класс уҡыусыларының туған башҡорт теле буйынса белемдәрен, белгәндәрен (умение) һәм күнекмәләрен баһалау нормалары

Телдән яуаптарҙы баһалау:
Уҡыусыларҙың телдән һөйләүен баһалағанда, уның фонетик, грамматик яғы менән бер рәттән тасуири уҡыуы ла иҫәпкә алына. Телдән һорау формаһында үткәрелә торған күнегеүҙәр һәр дәрестә алып барыла.
Тыңлап аңлау күнекмәләрен баһалау:
1. “тулыһынса аңланы”
2. “өлөшсә аңланы”
3. “аңламаны”

Уҡыусының монологик һөйләүен нормалары:
2-се класта бәйләнешле һөйләү – 1-2 һөйләм тәшкил итә.
1. - айырым паузалар, 1-2 һөйләм хатаһы яһаһа;
- уҡытыусы тарафынан икенән артыҡ булмаған асыҡлаусы һорау бирелһә,”**5**” ҡуйыла
2. - теманың төп йөкмәткеһен асһа;
- 4-6 һөйләү хатаһы ебәрһә;

Демо-версия. МБОУ СОШ №1 с. Чекмагуш

- уҡытыусы тарафынан икенән артыҡ асыҡлаусы һорау бирелһә йәки уҡытыусы ярҙамынан башҡа йөкткеһен һөйләүҙе башлай(тамамлай) алмаһа, **“4”** ҡуйыла.
3. - һөйләгәндә эҙмә-эҙлеклелек һаҡланмаһа;
- паузаларҙа теүәлһеҙлектәр китһә;
- 6- нан артыҡ һөйләм хатаһы һәм грамматик хата яһаһа, “**3”** ҡуйыла.
Бөтөнләй монологик һөйләү булмаһа “2” ҡуйыла.

Диалогик һөйләмде баһалау:

1. - дөрөҫ һорау биреп, үҙе лә әңгәмәләшенең һорауына яуап бирһә, ләкин һөйләү ваҡытында уҡытыусы ярҙамына мохтаж булһа;
- 2-3 һөйләм хатаһы ебәрһә, **“5”** ҡуйыла.
2. . - уҡытыусы ярҙамында ғына һорау бирһә йәки яуап бирһә;
- һораужар биргәндә, һүҙҙәр һәм грамматик формалар табыуҙа теүәлһеҙлектәр ебәрһә йәки өйрәнгән теманың бер өлөшөн генә үҙләштерһә;
- 4-5 һөйләм хатаһы ебәрһә, **“4”** ҡуйыла.
3. - әңгәмә ваҡытында ҙур ауырлыҡ менән генә һорау бирһә;
- һораужарға үҙ көсө менән яуап бирә алмаһа;
- 6- нан артыҡ хата ебәрһә, “**3**” ҡуйыла.

Балаларҙың уҡыу һәләтлектәрен баһалау

Класс	**Һүҙ**
2 класс	5-10
3 класс	10-15
4 класс	15-20

Яҙма эштәрҙе баһалау

Яҙма эштәрҙе тикшергәндә, түбәндәге хаталар төҙәтелә, ләкин баһалағанда иҫәпкә алынмай: 1) мәктәп программаһына индерелмәгән ҡағиҙәгә яҙылыштар; 2) әле үтелмәгән ҡағиҙәгә яһалған хаталар; 3) автор ҡуйған ҡатмарлы пунктуацияға хаталар; 4) механик рәүештә бер хәреф урынына икенсеһен яҙыу (мәҫәлән: ата урынына аша). Диктантҡа билдә ҡуйғанда шулай уҡ хаталарҙың характерына иғтибар итергә кәрәк. Хаталарҙы иҫәпләгәндә тупаҫ булмағандары, йәғни грамоталылыҡты билдәләү өсөн әһәмиәте юҡтары, айырым билдәләнә. Былдай хаталарҙың икеһе берәүгә иҫәпләнә. Түбәндәге хаталар тупаҫ булмаған хаталарға инә: 1) ҡағиҙәләрҙең иҫкәрмәләренә ҡараған хаталар; 2) бәйләү юлы менән яһалған ҡушма яңғыҙлыҡ атамаларҙа ҙур хәрефтең яҙылышына хаталар; 3)бер тыныш билдәһе урынына икенсеһен ҡуйыу; 4) үҙләштерелгән һүҙҙәрҙең ялғауҙары яҙылышына хаталар; 5) автор ҡуйған ҡатмарлы пунктуацияға хаталар; 6) йы, йә, йө, йо, йү, йе ҡушымсаларының һәм дифтонгтарҙың яҙылышындағы хаталар.

Яҙма эш бер генә билдә менән баһалана.

«5» билдәһе — тупаҫ булмаған 2 орфографик, 3 пунктуацион хата булған эшкә,
«4» билдәһе – 4 орфографик, 3 пунктуацион йә 2 орфографик, 6 пунктуацион, йә орфографик хатаһыҙ, 7 пунктуацион хатаһы булған яҙма эшкә ҡуйыла.
«3» билдәһе 6 орфографик, 6 пунктуацион йә 4 орфографик, 9 пунктуацион, хаталы эшкә ҡуйыла.
«2» билдәһе 9 орфографик, 9 пунктуацион йә 8 орфографик, 10 пунктуацион хатаһы булған эшкә ҡуйыла.

Дөйөм иҫкәрмә:

Бер типтағы хаталарҙы һәм бер ҡағиҙәгә ҡараған хаталарҙы төркөмләп һанау ҡаралған.

4-се класс

Контроль күсереп яҙыу.

Көҙгө урман.

Быйыл көҙ матур килде. Сентябрҙә күпселек көндәр йылы һәм ҡоро булды. Ҡояшлы көндәрҙең береһендә беҙ уҡытыусы менән урманға барҙыҡ. Унда имән, ҡайын, йүкә, уҫаҡ ағастарын күҙәттек. Төрлө төҫтәге япраҡтар йыйҙыҡ. Урман аҡрын ғына геүләй. Көҙгө ел япраҡтарҙы ергә ҡоя. Беҙ төрлө бөжәктәрҙе һәм йәнлектәрҙе күҙәттек.

Өҫтәлмә бирем:

Ҡылымдарға һыҙырға.

Демо-версия. МБОУ СОШ №1 с. Чекмагуш

Ҡар бөртөктәре.

Аҡрын ғына ҡар яуа. Күп төрлө ҡар бөртөктәре биткә ҡуналар һәм ирейҙәр.

Ишек алдында тауыҡтар йөрөй ине. Сыбар тауыҡ ҡар яуғанға аптырай. Ул ҡар бөртөктәрен беренсе тапҡыр күрә. Тауыҡ уларҙы суҡый. Ул, күктән ем яуа тип уйлай, ахыры. Ҡар яуа ла яуа. Бына ер аҡ юрған ябынды.

Өҫтәлмә бирем:

Ҡыш темаһына ҡараған һүҙҙәргә һыҙырға.

Күк тояҡҡай.

Бик һөйкөмлө йән эйәһе баҫҡан ҡаршыға. Йылҡылдап торған нәфис һорғолт һын. Ҡыйылып киткән ҡап-ҡара ирендәр. Ослайыбыраҡ бөткән ҡара тороҡ ҡолаҡтар. Тап-тар маңлайы өҫтөндә ҡап-ҡара күҙҙәр. Нескә баҙыҡ боттар. Ә тояҡтары! Бәләкәс кенә күкһел тояҡтар йылтырап тора.

Өҫтәлмә бирем:

Сифаттарға һыҙырға.

Асылыкүл.

Асылыкүл Башҡортостандың Дәүләкән районында, ҡаланан 35 километр алыҫлыҡта урынлашҡан. Күлдең киңлеге – 5, оҙонлоғо 8 километрға етә. Тәрәнлеге әте метрҙан артмай. Һыуы таҙа, әскелтем тоҙло.

Тауҙарҙа, ҡаяларҙа ыласындар, ҡом өйрәктәре осрай. Асылыкүл – ҡиммәтле тәбиғәт ҡомартҡыһы ул.

Өҫтәлмә бирем:

Һандарға һыҙырға.

4-се класс уҡыусыларының туған башҡорт теле буйынса белемдәрен, белгәндәрен (умение) һәм күнекмәләрен баһалау нормалары

Телдән яуаптарҙы баһалау:

Уҡыусыларҙың телдән һөйләүен баһалағанда, уның фонетик, грамматик яғы менән бер рәттән тасуири уҡыуы ла иҫәпкә алына. Телдән һорау формаһында үткәрелә торған күнегеүҙәр һәр дәрестә алып барыла.

Тыңлап аңлау күнекмәләрен баһалау:

1. “тулыһынса аңланы”
2. “өлөшсә аңланы”
3. “аңламаны”

Уҡыусының монологик һөйләүен баһалау:

1. - тәҡдим ителгән тема (рәсем, ситуация) буйынса хикәйә төҙөй белһә;
   - дөрөҫ интонация менән, тулы, эҙмә-эҙлекле итеп, тексҡа баһа биреп, мөнәсәбәтен күрһәтеп һөйләй алһа;
   - тупаҫ булмаған пауза хаталары ебәрелһә лә, **“5”** ҡуйыла.
   2-се класта бәйләнешле һөйләү – 1-2 һөйләм тәшкил итә.
2. - айырым паузалар, 1-2 һөйләм хатаһы яһаһа;
   - уҡытыусы тарафынан икенән артыҡ булмаған асыҡлаусы һорау бирелһә,”**4**” ҡуйыла
3. - теманың төп йөкмәткеһен асһа;
   - 4-6 һөйләү хатаһы ебәрһә;
   - уҡытыусы тарафынан икенән артыҡ асыҡлаусы һорау бирелһә йәки уҡытыусы ярҙамынан башҡа йөкткеһен һөйләүҙе башлай(тамамлай) алмаһа, **“3”** ҡуйыла.
4. - һөйләгәндә эҙмә-эҙлеклелек һаҡланмаһа;
   - паузаларҙа теүәлһеҙлектәр китһә;
   - 6- нан артыҡ һөйләм хатаһы һәм грамматик хата яһаһа, “**2”** ҡуйыла.

Диалогик һөйләмде баһалау:

1. - тейешле темпта дөрөҫ интонация менән һорау ҡуйһа;
   - әңгәмәдәшенең һорауҙарына тулы яуап ҡайтарһа, “**5”** ҡуйыла
2. - дөрөҫ һорау биреп, үҙе лә әңгәмәләшенең һорауына яуап бирһә, ләкин һөйләү ваҡытында уҡытыусы ярҙамына мохтаж булһа;
   - 2-3 һөйләм хатаһы ебәрһә, **“4”** ҡуйыла.

Демо-версия. МБОУ СОШ №1 с.Чекмагуш

3. - уҡытыусы ярҙамында ғына һорау бирһә йәки яуап бирһә;
- һорауҙар биргәндә, һүҙҙәр һәм грамматик формалар табыуҙа теүәлһеҙлектәр ебәрһә йәки өйрәнгән теманың бер өлөшөн генә үҙләштерһә;
- 4-5 һөйләм хатаһы ебәрһә, **“3”** ҡуйыла.
4. - әңгәмә ваҡытында ҙур ауырлыҡ менән генә һорау бирһә;
- һорауҙарға үҙ көсө менән яуап бирә алмаһа;
- 6- нан артыҡ хата ебәрһә, “**2**” ҡуйыла.

Балаларҙың уҡыу һәләтлектәрен баһалау

Класс	**Һүҙ**
2 класс	10-15
3 класс	15-20
4 класс	20-30

Яҙма эштәрҙе баһалау
Яҙма эштәрҙе тикшергәндә, түбәндәге хаталар төҙәтелә, ләкин баһалағанда иҫәпкә алынмай: 1) мәктәп программаһына индерелмәгән ҡағиҙәгә яҙылыштар; 2) әле үтелмәгән ҡағиҙәгә яһалған хаталар; 3) автор ҡуйған ҡатмарлы пунктуацияға хаталар; 4) механик рәүештә бер хәреф урынына икенсеһен яҙыу (мәҫәлән: ата урынына аша). Диктантҡа билдә ҡуйғанда шулай уҡ хаталарҙың характерына иғтибар итергә кәрәк. Хаталарҙы иҫәпләгәндә тупаҫ булмағандары, йәғни грамоталылыҡты билдәләү өсөн әһәмиәте юҡтары, айырым билдәләнә. Бындай хаталарҙың икеһе бераүгә иҫәпләнә. Түбәндәге хаталар тупаҫ булмаған хаталарға инә: 1) ҡағиҙәләрҙең иҫкәрмәләренә ҡараған хаталар; 2) бәйләү юлы менән яһалған ҡушма яңғыҙлыҡ атамаларҙа ҙур хәрефтең яҙылышына хаталар; 3) бер тыныш билдәһе урынына икенсеһен ҡуйыу; 4) үҙләштерелгән һүҙҙәрҙең ялғауҙары яҙылышына хаталар. Яҙма эш бер генә билдә менән баһалана.
«5» билдәһе — тупаҫ булмаған 1 орфографик, 2 пунктуацион хата булған эшкә,
«4» билдәһе 4 орфографик, 3 пунктуацион йә 1 орфографик, 6 пунктуацион, йә орфографик хатаһыҙ, 7 пунктуацион хатаһы булған яҙма эшкә ҡуйыла. Әгәр хаталар араһында бер типтағылар булһа, 5 орфографик хаталы эшкә лә «4» билдәһе ҡуйырға мөмкин.
«3» билдәһе 6 орфографик, 6 пунктуацион йә 3 орфографик, 9 пунктуацион, хаталы эшкә ҡуйыла. Әгәр эштә өс бер типтағы хата ебәрелһә, 8 орфографик, 8 пунктуацион хаталы эшкә лә «3» билдәһе ҡуйырға мөмкин.
«2» билдәһе 9 орфографик, 9 пунктуацион йә 8 орфографик, 10 пунктуацион хатаһы булған эшкә ҡуйыла.
Хаталар һаны 15 орфографик хатанан да артып китһә, «1» билдәһе ҡуйыу уҡытыусы ҡарамағында.
Әгәр яҙма эштән һуң өҫтәлмә эштәр тәҡдим ителһә, айырым баһалана. Грамматик биремдәрҙе баһалағанда түбәндәгеләрҙе иҫәпкә алыу тәҡдим ителә:
«5» билдәһе бөтә эште лә теүәл йә бер хата булғанда,
«4» билдәһе эштең яртыһынан күберәге дөрөҫ эшләнгәндә,
«3» билдәһе яртыһынан әҙерәге дөрөҫ эшләнгәндә,
«2» билдәһе бер эш тә дөрөҫ эшләнмәгәндә ҡуйыла.
Дөйөм иҫкәрмә:
Бер типтағы һәм бер ҡағиҙәгә ҡараған хаталарҙы төркөмләп һанау ҡаралған.

Сәләмәтлеге сикләнгән һәм башҡорт телен насар белгән уҡыусыларға контроль күсереп яҙыу өсөн текстар.

Контроль күсереп яҙыу.
Көҙгө урман.

Быйыл көҙ матур килде. Ҡояшлы көндәрҙең береһендә беҙ уҡытыусы менән урманға барҙыҡ. Төрлө төҫтәге япраҡтар йыйҙыҡ. Көҙгө ел япраҡтарҙы ергә ҡоя.

Демо-версия. МБОУ СОШ №1 с. Чекмагуш

Контроль күсереп яҙыу.
Ҡар бөртөктәре.

Аҡрын ғына ҡар яуа. Күп төрлө ҡар бөртөктәре биткә ҡуналар һәм ирейҙәр.
Ишек алдында тауыҡтар йөрөй ине. Сыбар тауыҡ ҡар яуғанға аптырай. Ҡар яуа ла яуа. Бына ер аҡ юрған ябынды.

Күк тояҡҡай.

Бик һөйкөмлө йән эйәһе баҫҡан ҡаршыға. Йылҡылдап торған нәфис һорғолт һын. Ослайыбыраҡ бөткән ҡара тороҡ ҡолаҡтар. Тап-тар маңлайы өҫтөндә ҡап-ҡара күҙҙәр.

Асылыкүл.

Асылыкүл Башҡортостандың Дәүләкән районында урынлашҡан. Күлдең киңлеге – 5, оҙонлоғо 8 километрға етә. Тәрәнлеге ете метрҙан артмай. Һыуы таҙа, әскелтем тоҙло.

Сәләмәтлеге сикләнгән һәм башҡорт телен насар белгән 4-се класс уҡыусыларының туған башҡорт теле буйынса белемдәрен, белгәндәрен (умение) һәм күнекмәләрен баһалау нормалары

Телдән яуаптарҙы баһалау:

Уҡыусыларҙың телдән һөйләүен баһалағанда, уның фонетик, грамматик яғы менән бер рәттән тасуири уҡыуы ла иҫәпкә алына. Телдән һорау формаһында үткәрелә торған күнегеүҙәр һәр дәрестә алып барыла.

Тыңлап аңлау күнекмәләрен баһалау:

1. “тулыһынса аңланы”
2. “өлөшсә аңланы”
3. “аңламаны”

Уҡыусының монологик һөйләүен нормалары:

2-се класта бәйләнешле һөйләү – 1-2 һөйләм тәшкил итә.

1. - айырым паузалар, 1-2 һөйләм хатаһы яһаһа;
 - уҡытыусы тарафынан икенән артыҡ булмаған асыҡлаусы һорау бирелһә,”**5**” ҡуйыла
2. - теманың төп йөкмәткеһен асһа;
 - 4-6 һөйләү хатаһы ебәрһә;
 - уҡытыусы тарафынан икенән артыҡ асыҡлаусы һорау бирелһә йәки уҡытыусы ярҙамынан башҡа йөкткеһен һөйләүҙе башлай(тамамлай) алмаһа, **“4”** ҡуйыла.
3. - һөйләгәндә эҙмә-эҙлеклелек һаҡланмаһа;
 - паузаларҙа теүәлһеҙлектәр китһә;
 - 6- нан артыҡ һөйләм хатаһы һәм грамматик хата яһаһа, “**3**” ҡуйыла.

Бөтөнләй монологик һөйләү булмаһа “2” ҡуйыла.

Диалогик һөйләмде баһалау:

1. - дөрөҫ һорау биреп, үҙе лә әңгәмәләшенең һорауына яуап бирһә, ләкин һөйләү ваҡытында уҡытыусы ярҙамына мохтаж булһа;
 - 2-3 һөйләм хатаһы ебәрһә, **“5”** ҡуйыла.
2. . - уҡытыусы ярҙамында ғына һорау бирһә йәки яуап бирһә;
 - һорауҙар биргәндә, һүҙҙәр һәм грамматик формалар табыуҙа теүәлһеҙлектәр ебәрһә йәки өйрәнгән теманың бер өлөшөн генә үҙләштерһә;
 - 4-5 һөйләм хатаһы ебәрһә, **“4”** ҡуйыла.
3. - әңгәмә ваҡытында ҙур ауырлыҡ менән генә һорау бирһә;
 - һорауҙарға үҙ көсө менән яуап бирә алмаһа;
 - 6- нан артыҡ хата ебәрһә, “**3**” ҡуйыла.

Балаларҙың уҡыу һәләтлектәрен баһалау

Класс	**Һүҙ**
2 класс	5-10
3 класс	10-15

Демо-версия. МБОУ СОШ №1 с.Чекмагуш

4 класс	15-20

Яҙма эштәрҙе баһалау

Яҙма эштәрҙе тикшергәндә, түбәндәге хаталар төҙәтелә, ләкин баһалағанда иҫәпкә алынмай: 1) мәктәп программаһына индерелмәгән ҡағиҙәгә яҙылыштар; 2) әле үтелмәгән ҡағиҙәгә яһалған хаталар; 3) автор ҡуйған ҡатмарлы пунктуацияға хаталар; 4) механик рәүештә бер хәреф урынына икенсеһен яҙыу (мәҫәлән: ата урынына аша). Диктантҡа билдә ҡуйғанда шулай уҡ хаталарҙың характерына иғтибар итергә кәрәк. Хаталарҙы иҫәплегәндә тупаҫ булмағандары, йәғни грамоталылыҡты билдәләү өсөн әһәмиәте юҡтары, айырым билдәләнә. Былдай хаталарҙың икеһе берәүгә иҫәпләнә. Түбәндәге хаталар тупаҫ булмаған хаталарға инә: 1) ҡағиҙәләрҙең иҫкәрмәләренә ҡараған хаталар; 2) бәйләү юлы менән яһалған ҡушма яңғыҙлыҡ атамаларҙа ҙур хәрефтең яҙылышына хаталар; 3)бер тыныш билдәһе урынына икенсеһен ҡуйыу; 4) үҙләштерелгән һүҙҙәрҙең ялғауҙары яҙылышына хаталар; 5) автор ҡуйған ҡатмарлы пунктуацияға хаталар; 6) йы, йә, йө, йо, йү, йе ҡушымсаларының һәм дифтонгтарҙың яҙылышындағы хаталар.

Яҙма эш бер генә билдә менән баһалана.

«5» билдәһе — тупаҫ булмаған 2 орфографик, 3 пунктуацион хата булған эшкә,

«4» билдәһе – 4 орфографик, 3 пунктуацион йә 2 орфографик, 6 пунктуацион, йә орфографик хатаһыҙ, 7 пунктуацион хатаһы булған яҙма эшкә ҡуйыла.

«3» билдәһе 6 орфографик, 6 пунктуацион йә 4 орфографик, 9 пунктуацион, хаталы эшкә ҡуйыла.

«2» билдәһе 9 орфографик, 9 пунктуацион йә 8 орфографик, 10 пунктуацион хатаһы булған эшкә ҡуйыла.

Дөйөм иҫкәрмә:

Бер типтағы хаталарҙы һәм бер ҡағиҙәгә ҡараған хаталарҙы төркөмләп һанау ҡаралған.

Контроль күсереп яҙыу эштәрен баһалау системаһы

Контроль күсереп яҙыуҙы тикшергәндә, түбәндәге хаталар төҙәтелә, ләкин баһалағанда иҫәпкә алынмай:

1) мәктәп программаһына индерелмәгән ҡағиҙәгә яҙылыштар;
2) әле үтелмәгән ҡағиҙәгә яһалған хаталар;
3) автор ҡуйған ҡатмарлы пунктуацияға хаталар;
4) механик рәүештә бер хәреф урынына икенсеһен яҙыу (мәҫәлән: *ата* урынына *аша*);.

Билдә ҡуйғанда шулай уҡ хаталарҙың характерына иғтибар итергә кәрәк. Хаталарҙы иҫәплегәндә тупаҫ булмағандары, йәғни грамоталылыҡты билдәләү өсөн әһәмиәте юҡтары, айырым билдәләнә. Былдай хаталарҙың икеһе берәүгә иҫәпләнә.

Түбәндәге хаталар тупаҫ булмаған хаталарға инә:

1) ҡағиҙәләрҙең иҫкәрмәләренә ҡараған хаталар;
2) бәйләү юлы менән яһалған ҡушма яңғыҙлыҡ атамаларҙа ҙур хәрефтең яҙылышына хаталар;
3) бер тыныш билдәһе урынына икенсеһен ҡуйыу;
4) үҙләштерелгән һүҙҙәрҙең һәм ялғауҙарының яҙылышына хаталар.

Бер типтағы хаталарҙы һәм бер ҡағиҙәгә ҡараған хаталарҙы төркөмләү ҡаралған.

Эш бер генә билдә менән баһалана.

“5” билдәһе – 2 орфографик, 2 пунктуацион хата булған эшкә,

“4” билдәһе – 4 орфографик, 3 пунктуацион йә 1 орфографик, 6 пунктуацион, йә орфографик хатаһыҙ, 7 пунктуацион хатаһы булған диктантҡа ҡуйыла. Әгәр хаталар араһында бер типтағылар булһа, 5 орфографик эшкә лә “4” билдәһе ҡуйырға мөмкин.

“3” билдәһе 6 орфографик, 6 пунктуацион йә 3 орфографик, 9 пунктуацион, йә 12 пунктуацион хаталы эшкә ҡуйыла. Әгәр эштә өс бер типтағы хата ебәрелһә, 8 орфографик, 8 пунктуацион хаталы эшкә лә “3” билдәһе ҡуйырға мөмкин.

Демоверсия МБОУ СОШ №1 с. Чекмагуш

Демо-версия. МБОУ СОШ №1 с.Чекмагуш